POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

soški tednik

Leto II. Štev. 49

Celoletna naročnina . 230 Lir
Polletna „ . 120 „
Posamezna številka . 5 „
Za Jugoslavijo . . . . 3 Din

Gorica, sobota 7. decembra 1946

Požrtvovalno delo - vir skupne sreče

Ob zaključku tekmovanja

Narodno Osvobodilna borba, ki jo je vodilo naše ljudstvo za izgon okupatorja in za popolno osvoboditev, je preobrazila našega človeka, ustvarila nov lik aktivnega in požrtvovalnega Slovenca. Ne ozko gledanje na dogajanje ne zaplotniško ravnanje, ne sebično iskanje sreče zase v kopičenju, ampak aktivno zasledovanje dogodkov, široka politična prospektiva, budno zasledovanje sovražnikov ljudstva in njihovega delovanja, predvsem pa ljubezen do dela, velika požrtvovalnost, ne samo za ozke osebne, ampak za skupne, koristi za ustvarjanje blagostanja in sreče za vse, tako gleda tako pojmuje tako dela naše docela preobraženo ljudstvo.

Najbolj jasno so to dokazale delovne množice za časa dvomesečnega tekmovanja „S Titom do zmage". Sicer je to samo nepretrgana nit dela in bojev, ki se vleče skozi vso narodno osvobodilno borbo in ves čas okupacije anglo-ameriške vojske. Toda rezultati tekmovanja presegajo vsako pričakovanje in je s tega mesta treba izraziti vso pohvalo našemu delovnemu človeku. Toliko bolj, kolikor težji so pogoji, v katerih se je to tekmovanje vršilo. Nič ni pomagalo prizadevanje sovražnikov dela, nič njihovo farizejsko prikazovanje udarniškega dela, kot nepotrebno često, protiversko prisiljevanje in izkoriščanje ljudi. Naše množice so za eno izkušnjo bogatejše. Še temeljiteje so spoznale sovražnike delovnega ljudstva, prav na tistem vprašanju, ki je vedno predstavljalo boleče točko delovnega človeka, ko je ta spoznal katera je pot, ki jo mora ubrati, da doseže lepšo in srečnejšo bodočnost.

Izid tekmovanja je to zavest našega ljudstva popolnoma potrdil. 83 tisoč ur prostovoljnega dela za Komenski okraj, nad 82 tisoč Mirenski in nekoliko manj ostali okraji, za en milijon 80 tisoč Lir presežen okvirni načrt prostovoljnih prispevkov samo v Komenskem okraju in več ali manj presežen načrt prostovoljnih prispevkov v vseh ostalih, vse to priča, da je naša gornja trditev po vsem upravičena. Nadalje so cele vasi dobile v tem tekmovanju električno luč in vodo, popravljene so vasi in ceste, očiščeni vodnjaki in napajališča, posejane njive, pobeljeni hlevi in kleti, razširjene knjižnice, novi pevski zbori in godbe osnovane v teku tekmovanja, stotine novih igralcev-začetnikov itd. itd. To je praktičen efekt in praktične koristi tekmovanja, ki so po zaslugi dela in požrtvovanja temelji, na katerih se bo gradila skupna sreča vseh. Nič več nepričakuje naše ljudstvo sreče od ljudi z visokimi naslovi in belimi ovratniki, noče niti obljub; ono ve, da si lahko samo s trdim delom tn v skupnosti ustvarja sebi in svojim potomcem lepše, bogatejše življenje v miru in sreči, kajti zaveda se, da bo to doseglo samo, če zapusti staro preteklost in krive preroke in se postavi na pot nesebičnega požrtvovalnega dela za skupnost, kjer bo za vse dovolj kruha.

V tem znamenju je potekalo naše tekmovanje in množice so pravilno razumele in odgovorile. Po tej poti bomo pod slavnim Titovim vodstvom šli v nova tekmovanja, po poti požrtvovalnega dela, mimo naših sovražnikov naprej v boljše čase.

Z BOMBAMI NA GORIŠKO LJUDSTVO

Provokacijska bomba na sejmišču - Teroristični napadi na slovenske trgovine in gostilne - Klavrni trg sv. Andreja

Načrtna gonja italijanskega reakcionarnega časopisja proti antifašističnim demokratičnim ustanovam in ljudstvu, ki želijo res pravo demokracijo in mirno sožitje med slovenskim in italijanskim narodom v deželi, se je te dni stopnjevala do sedaj še ne poznanih mej.

Dne 2. decembra t. l. zvečer je na razstavljalnem prostoru sejmišča, kjer so skoro izključno samo italijanske tvrdke razstavljale svoje blago, eksplodirala bomba, ki bi jo hoteli podtakniti antifašistom, medtem ko je bilo iz vseh priprav jasno prikazano, da se hoče letošnji sejm sv. Andreja vršiti pod znamko šovinistične gonje proti Slovencem. Prireditelji in vsi oni, ki podpihujejo nekoliko »mlačne« goriške Italijane, pa so hoteli s to čisto gospodarsko in trgovsko zadevščino še bolj podnetiti sovraštvo in mržnjo proti vsemu, kar je slovenskega in sploh antifašističnega. Bomba, ki je bila vržena pred paviljon na sejmišču in prepevanje »Avanti popolo« je pač naivna kamuflaža, ki jo lahko izprevidi vsak slepec. Vzrok je bil tu in »Voce libera« in njemu sorodni listi so že namigavali na »Titove« pripadnike, češ da so oni povzročitelji tega grozodejstva.

Peklenski stroji na delu...

Ali bi se čudili, če so v takem tako skrbno pripravljenem ozračju, začeli z načrtnimi terorističnimi napadi na slovenske trgovine in gostilne? V noči 4. t. m. je počil peklenski stroj, ki je razdejal največjo trgovino porcelana in steklenih predmetov Koren v ul. Carducci. Podobna eksplozivna tvarina je razdejala tudi trgovino Sever v isti ulici. Obe trgovini sta utrpeli občutno škodo, ki gre v stotisoče lir. Eksploziji sta razdejali vhod, izložbeno okno, železne rulete ter napravili v notranjosti ogromno škodo. Da so pri tem napadu bile razbite vse šipe in kristali je samo ob sebi razumljivo. Tretji teroristični napad je bil izvršen na gostilno Pavlin v ul. XX. Settembra in kakor kaže s podobnim peklenskim strojem. Zdi se, da morajo izdelovati peklenske stroje kar v serijah, če že ne na tekočem traku. Vse tri policije, ki skrbijo za »red in mir« v našem mestu pa ne vidijo in ne slišijo nič. Lastnik gostilne Pavlin je že četrtič žrtev teh zločinskih napadov in čeravno je že večkrat sporočil policiji svoj sum, se teroristi nemoteno sprehajajo po goriških ulicah in posedujo po kavarnah. Tudi tu je podstavljena mina popolnoma uničila vhodna vrata z železno ruleto vred, raztreščila stopnice, ki vodijo v gostilniške prostore ter zidovje. Zraven vseh šip na oknih in vratih je tov. Pavlin utrpel občutno škodo na inventarju v prvi gostilniški sobi in kuhinji. V prvem nadstropju se je sesul omet in pravi čudež je, da je ostal živ petletni otrok, na katerega se je vsula velika množica stekla in ometa. Kakor ob drugih prilikah je tudi semkaj prišla policija čez eno uro, ko so med tem časom že ostala dva peklenska stroja v ulici Carducci opravila svoje razdejalno delo.

...ne bodo uklonili naše volje do končne zmage

To so dejstva. Teh ni mogoče ovreči. Teroristi in razbijači, pretepači in kričači se zaman trudijo, da bi zabrisali slovensko lice Gorice. Motijo se tudi tisti, ki so nam nasilno odvzeli Ljudski dom. Varuhi javne varnosti, ki dan za dnem polnijo goriške zapore z našimi najboljšimi aktivisti in antifašisti so ravnotako v zmoti, če hočejo na takšen način ukloniti borbo primorskega ljudstva za svoje pravice. Slovenski in italijanski antifašisti, ki so se in se še vedno borijo za demokracijo, za bratstvo in pravico med narodi, so bili v borbi vedno dosledni ter ne poznajo hlapčevanja in klečeplazenja.

Vsa ta teroristična dejanja — in teh je bilo že okoli trideset — se vršijo v kraju in času, ki so pod ZVU in kjer izvršni organi civilne policije v sredini mesta niso do danes prejeli ali bolje rečeno zaprli niti enega izmed teh zločincev. Teroristični napadi na šovinistična in neofašistična italijanska gnezda od strani Slovencev niso znani, ker se niso nikoi vršili. Do sedaj so le slovenske trgovine in sedeži naših antifašističnih organizacij utrpeli zločinske napade od strani italijanskih šovinistov in ne obratno. Če bi se oblast javne varnosti potrudili izslediti te zlikovce in zločince, bi to lahko napravila že pred enim letom. Jasno je, da nam manjkajo oni sloviti La Guardijevi njujorški policisti, ki bi vzpostavili v mestu red in mir. Od naše strani smo že večkrat pokazali, kje vse je treba iskati dinamitarde in pretepače, toda vedno brez uspeha.

Predstavljajmo si goriški Slovenci, kaj šele bi bilo z nami, če bi Gorica pripadla Italiji in če bi ta gadja zalega še nadalje tukaj strahovala? Da se pokaže Gorica »italianissima« in »Cittá santa« je treba zbrisati in uničiti vse zunanje znake slovenstva; potrebno je zatreti delovanje naših ustanov in organizacij, treba je peklenskih strojev... Toda tega še ni dovolj. Da se ustvari primerna »štimunga« v mednarodnem svetu, da se uničijo vsa trezna in poštena prizadevanja slovenskih in italijanskih delovnih množic, ki želijo da se sporazumno rešijo še zadnja obmejna vprašanja, za to so pa tu teroristi in CLN-ovci, ki se temu upirajo, ker jim to ne gre v račun. Prav odveč so sklepi in pozivi goriškega mestnega sveta in njegovega občinskega predstojnika, ki vabi na mirno sožitje in si želi konca atentatov, če se nima trdnega namena, da se vse to nezdravo ozračje prečisti. Gospodom, ki so pri CLN-u in tam okoli, povemo samo to: kačo je treba pri glavi uničiti in vi veste za njo! Vse drugo so prazne besede, ki se izgubijo v vetru.

„Brez Slovencev Gorice ni!"

Tako zveni pesem in to so občutili goriški trgovci in obrtniki, ki so bili priča klavrni sliki letošnjega trga sv. Andreja. Če je hotel goriški predsednik cone in občinski načelnik ter odbor, ki je hotel demonstrativno prikazati Trg sv. Andreja kot zgolj italijansko sejmišče in povrhu še šovinistično prebarvano, potem so ti gospodje, ki so bili pred letom dni ustoličeni po polkovniku Smutsu, pozabili na takratna priporočila, pozabili so na obljube, ki so jih naslovili na odsotne Slovence. Načrtno so hoteli iti mimo podeželja, ki je kompaktno slovensko in ki daje življenjske sokove mestu, ker bi drugače gospodarsko propadlo. Goriški Slovenci so razumeli te krivične in nizke manevre šovinistov in vsled tega je trg sv. Andreja bil pač to kar je bil.

Namesto tradicionalnega vrveža po ulicah, namesto polnih trgovin in gostiln so bile mestne ulice prazne, goriški trgovci so zmrzovali pred trgovinami, kajti manjkale so furlanske in slovenske množice, ki so jih nekoč vabili s »pejte ga noter«. Le v večernih urah so študentje — pravi »figli di papà«, ki ne manikajo pri nobeni šovinistični manifestaciji in damice v toplih krznenih kožuhih stopicale med stojnicami in raznimi loterijami. Svetoandrejske atrakcije Lunaparka s čolniči, avtomobilčki, izleti na Mars ter »električno ženo« in opicami so samevali in prodajali dolg čas. V praznoto zimskega večera so zaman trobili zvočniki in vabili, vabili... Da bi vsaj nekoliko dvignili »kupčijo«, so morale same gospodinje vrtiljakov sesti na oguljenega konjička, da so vsaj na zunaj nekoliko zabrisale očiten bankrot.

Mesto pa je bilo brez deželnih pridelkov; manjkalo je gorivo, zelenjava in mleko. S praznimi lončki v rokah so hodile goriške gospe na ulice, toda živahnih mlekaric ni bilo od nikoder. Te so se odzvale udarniškemu delu ter so v popoldanskih urah ob zvokih harmonike prisostvovale ljudskim veselicam, ki jih je goriška okolica v veliki meri prirejala.

Po sliki, ki jo je nudil teden sv. Andreja, pač ni mogoče zanikati od koga živi mesto. Samo neodgovorni in slepi upravitelji lahko še nadalje gonijo to in podobno bankrotno politiko. Toda odgovorni činitelji bi se že morali enkrat strezniti in spregovoriti, da brez širokih ljudskih mas, brez podeželja ni življenja za Gorico. Skrajni čas je, da odprejo oči, da prenehajo s šovinistično politiko, ki vodi naše mesto v gospodarski propad.

POLITIČNI PREGLED

V Ameriki razpravljajo štirje ministri še o našem vprašanju

Nemško vprašanje pa bodo reševali v Evropi

V zadnjih dneh je bil dosežen sporazum o vrsti najvažnejših vprašanj organizacije svobodnega tržaškega ozemlja. Za ta vprašanja (umik tujih čet, pravice guvernerja in drugo) so že dolgo obstojala nasprotstva med člani Sveta ministrov za zunanje zadeve. Tako je nastala možnost rešitve vprašanja zunanjih odnosov svobodnega tržaškega ozemlja, določitve posebnih con v tržaški luki za Jugoslavijo in Italijo, transportnih sporazumov med svobodnim tržaškim ozemljem in sosednjimi državami.

Ministri so se sporazumeli o vprašanju imovine, odnešene z ozemlja, ki je prej pripadalo Italiji in tudi o vprašanju imovine oseb, ki žive na ozemlju, ki bo odstopljeno.

Vrsta vprašanj, o katerih je bil dosežen sporazum pa se tiče vseh petih načrtov mirovnih pogodb, to je pogodb z Italijo, Romunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Finsko. Posebno glede mirovne pogodbe z Bolgarijo je delo napredovalo in rešena je bila vrsta vprašanj. Mnogo so razpravljali tudi o donavskem vprašanju. Sovjetska delegacija je stavila predlog, da mora biti plovba po Donavi svobodna. Sloni naj na osnovi enakosti za pristaniške in plovne pristojbine, za pogoje trgovske plovbe — v skladu s trgovinskimi sporazumi.

V teku dveh sej so razpravljali o vprašanju sklicanja konference za določitev režima plovbe po Donavi. Sovjetska delegacija je predlagala, da bi to konferenco tvorile podonavske in štiri velike države. Bevin (Anglija) je sprožil vprašanje, da bi na to konferenco pozvali tudi Grčijo. Molotov (Sovjetska zveza) je poudaril, da Grčija ni podonavska država.

—:—

Po vsaki zadnjih sej Sveta ministrov za zunanje zadeve se je zoževal krog nerešenih vprašanj v mirovnih pogodbah z bivšimi zavezniki hitlerjevske Nemčije.

—:—

Kar se tiče razprave o Nemčiji, je do sedaj znano le to, da bodo štirje zunanji ministri to vprašanje resno načeli šele potem ko se bodo premaknili iz Amerike v Evropo. V New Yorku bodo menda določili samo dnevni red konference o Nemčiji. Seveda je ravno sporazum o dnevnem redu konferene vedno težaven.

Azerbejdžansko ljudstvo brani svojo avtonomijo

Ministrski predsednik Irana (Perzije) Ghavam es Sultaneh je pod vplivom tujih imperialističnih sil sklenil, da se morajo vršiti volitve v Azerbejdžanu (ki pa ima svojo avtonomijo) pod nadzorstvom teheranskih čet. Priprave za te volitve naj bi se

pričele 7. decembra, volitve same pa 16. ali 17. decembra. Čim bolj se približuje dan volitev v Medžlis (parlament) tem hujši postaja pritisk reakcije na demokratične elemente. Predstavniki napredne »ljudske stranke« in stranke »Iran« niso stopili v novo vlado Gavama es Sultaneha. To je dalo povod za preganjanje teh organizacij in je vzpodbudilo reakcionarne elemente.

Takoimenovana »vladna kontrola nad volitvami« je le zunanji videz. V resnici je to vpliv tujih imperialistov (angloameriških petrolejskih družb). Bojijo se, da bi svobodno izvoljeni parlament ratificiral (končno veljavno odobril) sovjetsko - perzijsko pogodbo. S to pogodbo je predvidena mešana iransko-sovjetska petrolejska družba za izkoriščanje severno-iranskih petrolejskih vrelcev. Seveda bi bila na ta način onemogočena ekspanzija angloameriškega kapitala v severni Iran.

Sedaj pa je teheranska vojska prekoračila azerbejdžansko mejo. S tem dejanjem je prekršila sporazum med vlado in azerbejdžanskim ljudstvom.

Čete teheranske vlade so že napadle prednje straže taboriške vojske.

Radio avtonomnega Azerbejdžana je pozval ljudstvo naj zgrabi za orožje in naj se do zadnje kaplje krvi bori proti napadalcu.

—:—

In sedaj poročajo iz Teherana, da je iranska vojska izvršila nov močan napad z oklopniki v pokrajini Tazekan. Izvedelo se je tudi, da so azerbejdžanske čete napad odbile.

Jafar Pishevari, azerbejdžanski ministrski predsednik je na radiu izjavil, da je bilo do sedaj že mnogo izgub na obeh straneh.

Azerbejdžanska demokratična stranka poziva vse rodoljube, naj podprejo z vsemi silami borbo za svobodo Azerbejdžana.

Val stavk v Ameriki

V prvih desetih mesecih leta 1946 se je v Združenih državah Amerike udeležilo stavk 4 milijone 95.000 delavcev.

Najvažnejša je sedaj stavka 500.000 ameriških rudarjev v premogovnikih, ki zahtevajo zvišanje mezd.

Vlada je mislila, da bo kaj dosegla z nasilnimi ukrepi. Zato je kratkomalo dala obsoditi sindikat stavkujočih rudarjev v premogovnikih in njegovega voditelja. Kakor se je izvedelo, je namreč na vladni predlog ameriško vrhovno sodišče obsodilo sindikat na plačilo globe 3,500.000 dolarjev. Johna Lewisa pa, ki je voditelj sindikata, so obsodili posebej na plačilo 10.000 dolarjev.

A vsi ti ukrepi niso dosegli zaželenega učinka. Nasprotno! Odločnost rudarjev se je samo povečala.

Tako je nastala v Ameriki zmešnjava v industriji in prometu, za katere je premog neobhodno potreben.

—:—

Iz Južne Amerike (Čile) pa poročajo o izredno resnem položaju, kajti tam stavkajo delavci v bakrenih rudnikih že 70 dni.

Brzojavka italijanskih ujetnikov, ki se vračajo iz Jugoslavije na svoje domove

Kakor znano, je nedavno voditelj italijankse Komunistične partije Togliatti napovedal, da se bodo kmalu začeli vračati iz Jugoslavije italijanski vojni ujetniki.

Sedaj so ob odhodu iz Jugoslavije odpuščeni italijanski vojni ujetniki poslali ministru za notranje zadeve FLRJ Aleksandru Rankoviču naslednjo brzojavko:

»Italijanski ujetniki, ki se vračajo na svoje domove. Vam izražajo svojo zahvalnost in Vas prosijo, da pojasnite kot minister za notranje zadeve narodom Jugoslavije, da bomo zagovarjali in branili v naši domovini prijateljstvo med dvema »sosednjima narodoma«.

GRADNJA NOVE CESTE V BUKOVCI

SLOVENSKA BRDA SVOJIM BORCEM

V DOBROVEM JE BIL ODKRIT SPOMENIK PADLIM JUNAKOM

Preteklo nedeljo je bil v okviru dvomesečnega tekmovanja, ki se je ravnokar uspešno zaključil pod geslom »S Titom do zmage«, odkrit v Dobrovem spomenik, ki bo še poznejšim rodovom govoril o junaštvu Bricev za naše osvobojenje in našo lepšo bodočnost. Spomenik je postavljen za vasi Dobrovo, Biljana, Snežeče in Drnovk. V tej župniji, ki šteje 600 prebivalcev, je padlo v narodni osvobodilni borbi 31 tovarišev. Njihova imena so vklesana na spominski plošči, ki je vzidana v spomenik. Prazen prostor, za tri tovariše, o katerih še ni znana usoda, bo kedaj pozneje izpolnjena.

Borci, ki so padli v boju proti okupatorju so sledeči: Podbršček Alojz iz Biljane, Sirk Stanislav in Mikulin Ciril iz Dobrovega, ki so padli ob Nadiži v Slovenski Benečiji; sledijo jim: Boštjančič Radi, Bučinel Srečko in Koncut Rihard iz Snežeč, Klinec Stanko in Fikfak Cvetko iz Dobrovega ter Simčič Peter iz Biljane, ki so žrtvovali svoja življenja v bojih pod Matajurjem. Po raznih krajih naše Primorske in Jugoslavije so junaško zaključili svojo zadnjo borbo sledeči tovariši: Kožlin Joško in Sosolič Ludvik iz Biljane, Markovič Darko iz Dobrovega, Simčič Slavko iz Snežeč in Sirk Ivan iz Dobrovega. Sledijo trije bratje Simčič in sicer Vili, ki so ga ustrelili Nemci v Števerjanu in ostala dva Radi in Ljubi, ki sta padla kot talca v Gorici. Kot talec je bil ubit v Čedadu tudi Marinčič Anton iz Dobrovega, poveljnik čete VDV. Nadalje se vrstijo imena tovarišev: Krištofoli Franc iz Snežeč, Rusjan Franc in Vendramin Miha iz Drnovka ter Podbršček Pavel iz Biljane. V taboriščih smrti so podlegli tov. Vial Avgust, Drnovšček Stanko in Sosolič Leopold iz Biljane. Morenčič Cvetko iz Biljane je umrl na naporih velike ofenzive pri Cerknem v bližini Otlice pri Ajdovščini. Kot civilna talca sta darovala svoja življenja za našo osvoboditev tovariša Palik Gvido, ki je bil ustreljen v Števerjanu in Morenčič Anton, oba iz Dobrovega; slednjega so živega vrgli v plamene goreče hiše pri Peternelu.

Kljub skrajno neugodnemu vremenu se je zbralo ogromno število ljudi iz Brd in Furlanije, da prisostvujejo svečanosti. Med došlimi gosti je bila tudi skupina italijanskih Garibaldincev, ki so prišli, da počastijo spomin padlih soborcev. Godbi iz Biljane in Krmina ter razni pevski zbori so se menjavali z igranjem in petjem naših borbenih pesmi. Vsepovsod so plapolale jugoslovanske, slovenske in italijanske zastave z rdečo zvezdo. Med gosti smo opazili zastopnika PNOO tov. Jelinčiča, tajnika Okrožnega odbora SIAU-a za Goriško tov. Beltrama in druge. Na častni tribuni so zavzeli prostore starši in sorodniki padlih, pevski zbori so zapeli žalostinko, nakar je v imenu Okrožja spregovoril tov. Šlibar, ki je povdarjal žrtve, ki jih je dalo briško ljudstvo za te visoke ideale. V imenu PNOO je spregovoril tov. Jelinčič, sledil mu je tajnik okrajnega SIAU-a, ki je objavil uspehe dvomesečnega tekmovanja in tako zaključil tekmovanje, ki se je vršilo pod geslom »S Titom do zmage«. Razglašeni rezultati so bili prav dobri; prebivalstvo je to množično udarniško delo prav razumelo. Iz tekmovanja je zmagovito izšla borna vasica Breg-Krasno, ki je prejela v znak priznanja in ob navdušenju zbrane množice, udarniško zastavo.

Mogočna proslava se je zaključila s himno »Hej Slovani«, ki so jo zapeli vsi navzoči ob spremljevanju godbe in zborov.

Udarniki za spomenik padlim borcem

V spomin padlim borcem za svobodo je v nedeljo, 1. decembra t. l., ZPP iz Pevme, Oslavja in Št. Mavra organizirala udarniško nedeljo. Z razvito zastavo in borbeno pesmijo so jo udarniki mahnili čez pevmski most proti Soči, kjer so se jim pridružili še tovariši iz Zapadnega kvarta Gorice. V skupini smo opazili tudi starejše prostovoljce, kakor 65 letnega tovariša iz Pevme in druge. Vzgledno je stopala v vrstah udarnikov tovarišica »Antonjeta«, doma iz Rezije, ki je znana po svoji borbenosti, ker je sodelovala v »rezijanskem bataljonu« ter je bila 11 mesecev zaprta v Vidmu, ker je pobirala podpise za priključitev k FLRJ. Krčevito se je oklepala naše zastave ter se je izrazila, da je bil zanjo ta dan eden izmed najlepših v življenju. Saj je ravno ob tej priliki čutila vso tesno povezanost z našim podvigom, res pravo tovarištvo in bratstvo. V mogočni skupini, ki je štela nad 100 ljudi, so korakale tudi naše vrle žene in mladinke. Ponosno in samozavestno so korakale mimo straže civilnih policistov in zaveznikov, ki so jih gledali hladno in prezirljivo. Niso se ustrašile mrzle Soče, ko so iz nje pobirale kamenje za temelj spomenika. Veselo se je razlegala pesem svobode. Bistra Soča jo je odnašala po valovih, proti našemu morju. Sproščene vseh spon, ki so jih vezale pod fašisti in Nemci, so jim uhajale misli tja, kjer ima ljudstvo oblast v svojih rokah.

Delo je šlo hitro izpod rok. Trije kamioni so prevažali material iz Soče. Tvrdke, ki so dale na razpolago prevozna sredstva so sledeče: Doljak, avtopodjetje, Mislevič in Avto-zadruga. Cement so pripeljali iz Gorice, kamenite plošče pa iz Sabotinskega kamnoloma, kjer so bili na delu drugi udarniki. Pridružili so se jim tudi štirje vozniki - kmetje iz Oslavja in eden iz Št. Mavra, ki so pridno vozili pesek in plošče v Pevmo.

Udarniška skupina je popravila prostor pred prosvetno dvorano ter zravnala in popravila pot. Skupno je bilo napravljenih čez 400 delavnih ur. Zavedni vaščani so zbrali 17.000 lir prostovoljnih prispevkov.

S tem prvim udarniškim delom so obsoški nedeljski prostovoljci pokazali, da se hočejo le v majhni meri oddolžiti našim borcem, ki so v junaškem boju žrtvovali svoja življenja za našo svobodo in našo srečnejšo bodočnost. V spomin so jim sedaj postavili temelje za spomenik.

SPOMIN NA SOLKANSKEGA PRIRODOSLOVCA

Josipa Srebrniča, nadučitelja v pokoju

Ne moremo mimo tega, da bi se Solkanci ne spomnili ob 20 letnici smrti tega svojega velikega sina, moža, ki je dolga leta požrtvovalno oral ledino na kulturnovzgojem polju, katerega sledovi in sadovi so še danes vidni. Vsi starejši Solkanci se s ponosom spominjajo nekdanjega nestorja naših pevskih zborov, ki jih je dvignil na res zavidljivo višino.

Josip Srebrnič je bil rojen 3. marca 1848. v Solkanu kot sin kmečkih staršev Antona in Terezije Stanič, v hiši, ki si ji še danes po domače pravi pri „Kuštrinu“.

Kot učitelj je bil radi slabega zdravja kmalu upokojen mnogo let pred prvo svetovno vojno. Njegovo zadnje službeno mesto je bilo v Čepovanu. Nato se je ponovno nastanil v Solkanu v znani takratni gostilni pri „Minč'ci“, ki jo je vodil Matija Lorenzutti, kjer je tudi umrl. Ne samo, da je imel mož izvanreden posluh, ustvaril je tudi najboljši pevski zbor, kar ga je kdaj koli bilo v Solkanu. Sloves solkanskega pevskega zbora je bil znan daleč na okrog. Udejstvoval se je tudi kot dramatik in režiser. Pripravil je za domači oder marsikatero delo, tako n. pr. „Genovefo“, ki jo je prevedel iz nemščine. Ustanovil je tamburaški zbor ter je lastnoročno slikal kulise ter bil pravi „Tausendkünstler“ kakor so takrat pravili. Poleg tega je bil vnet prirodoslovec, ki je obhodil vse naše bližnje hribe. Neumorno je zbiral hrošče, žuželke, kače in druge živalice, ki jih je iztaknil v naši deželi. Stalno je bil v stikih z dunajskimi in inozemskimi prirodoslovci, katerim je pošiljal hrošče iz svoje bogate zbirke. S tem delom je v svetu zaslovelo tudi njegovo ime. Hranil je mnogo svojih spisov o teh izsledkih in zbirkah. V Solkanu še danes krožijo številne anekdote iz njegovega življenja. Zaradi njegovih številnih zaslug na kulturnem polju ga je domača „Čitalnica“ imenovala za častnega člana. Pokojni Srebrnič je bil ustanovitelj in voditelj prvega kvarteta, kateremu so pripadali: pok. ravnatelj Tomaž Jug, poštni oficijal Pezdič Anton in čevljarski mojster Pellegrini Jakob, ki še danes biva v Solkanu.

Ob prvi zasedbi Gorice po italijanskih četah 9. avgusta 1916. ni nikakor hotel zapustiti rodne vasi kljub silnemu sovražnemu obstreljevanju. Bil je siloma odpeljan v begunstvo v Italijo, kjer je preživel prvo svetovno vojno skupno s peščico naših ljudi v Montealto pri Ascoli-Piceno v Markah. Leta 1918. se je vrnil v domači kraj, bridko razočan nad usodo naše dežele, ki je prišla pod Italijo. Toda še nekaj drugega je zagrenilo njegovo življenje. Ob vrnitvi so mu v Vidmu ukradli kovčeg, v katerem je hranil svoje spise, katere je tako ljubosumno čuval in rešil, ko so ga gnali od doma. Večkrat pozneje se je tožil prijateljem: „Za vse drugo mi ni mar, le tiste spise, da bi zopet imel!“

Iz tega se lahko sklepa, da so morali biti tisti spisi velike vrednosti. Brez dvoma je, da so bili plod življenja. Njegova želja je bila, da bi ti njegovi spisi prišli v javnost šele po njegovi smrti. Z izgubo teh spisov ni bila prizadejana samo njemu velika škoda, marveč tudi naši kulturni znanosti. Pokojni Srebrnič je do zadnjega zahajal v svojo drago „Čitalnico“, kjer je prebiral dnevno časopisje in revije. Kot tak je zahajal v društvene prostore vse dotlej, dokler ni bila „Čitalnica“ od fašistične vlade razpuščena. Kljub visoki starosti je še zadnja leta svojega življenja uril svoj „stari“ pevski zbor, ki je v novih razmerah imel še edino možnost, da je nastopal prilično ob pogrebnih svečanostih. Še danes imajo Solkanci v číslih te njegove pevce, ki so se mu ob njegovi smrti 7. decembra 1926. častno oddolžili z nagrobnico, ki so jo zapeli v poslednje slovo svojemu nepozabnemu in priljubljenemu učitelju.

STENSKI KOLEDAR

„Podpornega društva za Goriško (bivšega Rdečega križa)

je te dni izšel. Cena mu je 30 lir. Opozarjamo naše prijatelje, naj si ga nabavijo in naj s tem podprejo društvo v njegovem človekoljubnem udejstvovanju.

GLAS IZ MESTA IN Z DEŽELE

Gorica

Sijajen uspeh miklavževanja v Verdi-ju

Miklavževanje, ki so ga priredile antifašistične organizacije včeraj, v petek, dne 6. t. m., v gledališču Verdi, je izpadlo kar najboljše. Naši malčki in njih matere so napolnili dvorano do zadnjega kotička ter so z velikim veseljem sledili ljubkim igricam in plesom, ki so jih brezhibno izvajali goriški otroci. Častitljiva osebnost Miklavža je prinesla med mlada srca kopico veselja, ki se je še stopnjevalo, ko je začel razdeljevati 1500 zavitkov raznih dobrot.

Zahvala

Antifašisti, ki ležijo v bolnici na Šempetrski cesti, se prisrčno zahvaljujejo sekciji Rdečega križa in SIAU-ju iz Bukovice za podarjene zavoje daril in vino, ki so ga prejeli ob priliki četrtkovega obiska.

Štandrež pri Gorici

Uspela prireditev

Preteklo nedeljo se je vršila v naši vasi kulturna prireditev, ki je izpadla kar najbolje. Veselica je bila pod okriljem prosv. društva »Oton Župančič«, na katerem sta sodelovala tudi pevska zbora iz Sovodenj in Mirna. Spored je bil bogat in srečno izbran. Občinstvo, ki je zasedlo dvorano do zadnjega kotička, je nagradilo vse igralce in pevce s hvaležnim odobravanjem in je odhajalo na svoje domove z upanjem, da bi v kratkem še večkrat prisostvovalo podobnim prireditvam.

Kobjeglava

Udarniško delo

V okviru dvomesečnega tekmovanja je vaška mladina v zadnjem tednu popravila dva km poti. Skupno je bilo napravljenih 288 delovnih ur. Zvečer se je vršila Gregorčičeva proslava. Ob tej priliki je nastopil govornik, ki je orisal pomen in važnost Rdečega križa, kateremu je bil posvečen pretekli teden. Igralska skupina je dobro podala »Vdovo Rošlinko«. Med gledalci se je nabralo 500 lir za Rdeči križ.

Gabrovica

Zidamo „Mladinski dom“

Večje število vaščanov se je udeležilo zadnjega udarniškega dela pri obnovi Mladinskega doma ter pri popravljanju ceste v Komnu. Mladinci in mladinke so prednačile pri obnovi: mizarji so izdelovali klopi ter upamo, da bo stavba v kratkem urejena in da bo otvoritev pravi ljudski praznik cele vasi.

Kanal

Smrtna kosa

Po dolgi bolezni je preminul v našem trgu znani hotelir Franc Gorjup, bivši deželni poslanec in župan. Pokojnik je bil obče znana osebnost na Goriškem, saj se je pred prvo svetovno vojno večje število let udejstvoval v političnem in gospodarskem življenju naše dežele. V četrtek, 5. t. m., se je vršil pogreb na domače pokopališče Sv. Ane ob veliki udeležbi domačinov, ki so prišli od blizu in daleč, da se poslovijo od zaslužnega pokojnika. Kanalski pevski zbor mu je zapel več žalostink. Mir in pokoj njegovi duši! Preostalim naše globoko sožalje.

Pogreb ljubega tovariša

Za pljučnico je nenadoma umrl tov. Karlo Zidarič, komaj 39 let star. Zapušča v neizmerni žalosti mlado ženo s štirimi nepreskrbljenimi otroki. Pokojni Karlo je bil član odbora Enotnih sindikatov cementarne v Anhovem ter je aktivno sodeloval tudi pri drugih organizacijah in ustanovah. Udeležil se je tudi osvobodilne borbe. Vsled svojega mirnega in plemenitega značaja je bil obče priljubljen pri prebivalstvu in še posebno v delavskih krogih.

Pogreb, ki se je vršil v četrtek, 5. t. m. popoldne, je bil prava žalna manifestacija vsega kanalskega prebivalstva, ki se je hotelo na ta način oddolžiti spominu blagega pokojnika. Na pogrebu so bile zastopane vse naše organizacije in ustanove ter ogromno število delavskih tovarišev iz tovarne cementa, kjer je pokojnik skozi dvajset let nepretrgoma delal. Poklonjenih mu je bilo veliko število vencev in šopkov od strani naših političnih, gospodarskih in kulturnih organizacij. Domači pevski zbor mu je zapel pred hišo, v cerkvi in na pokopališču več žalostink, ki so globoko ganile vse navzoče. V slovo mu je ob odprtem grobu spregovoril tajnik E.S. tov. Zega, ki je orisal pokojnika kot družinskega očeta in tovariša. Njegova prerana smrt je težko odjeknila v delavskih vrstah, ki so z njim izgubile svojega najboljšega delavskega tovariša, žena in otroci pa vzornega moža in očeta.

Cel kanalski okraj sočustvuje s težko prizadeto vdovo in otroki. Lahka mu domača zemljica!

Volče

Otvoritev Prosvetnega doma

Dne 24. p. m. se je vršila slovesna otvoritev Prosvetnega doma v naši vasi. V tednih tekmovanja so požrtvovalni prebivalci naše vasi šli na udarniško delo ter dokončali stavbo. Uredili so prostore, ki bodo služili prosvetnemu in kulturnemu udejstvovanju v vasi. Za začetek del je bilo najeto posojilo v znesku 48000 lir. Skupen obračun znaša 306740 lir, ki so ga domačini krili z dajatvami in prostovoljnim delom. Člani mlekarske zadruge in drugi vaščani so darovali 12.629 lir v denarju in 86.000 lir v raznem blagu.

Otvoritveni govor je imel tov. Šlibar iz goriškega okrožja, ki je prikazal pomen in važnost novega kulturnega doma, nakar je pevski zbor domačega prosvetnega društva »Andrej Majnik« zapel več dobro podanih pesmi. Sledila sta mu pevska zbora iz Tolmina in Kobarida, ki sta zapela dobro izbran venček narodnih pesmi. Solist Nace Hrasi iz Livka je prednašal več pesmi, ki so bile nagrajene z aplavzom. Skupna pevska zbora iz Volč in Tolmina sta nato odpela mogočno »Pesem o svobodi«, nakar so vsi skupno zapeli himno »Hej Slovani«. Med odmori je pridno koncertiral domači tamburaški zbor.

Ušnik

Udarniki na delu

Naša vas ni nikakor hotela zaostati v dvomesečnem tekmovanju. Popravili smo poti in kolovoze ter je bilo pripravljenih 15 stotov drvi. Posebno važna pa je napeljava električnega voda v dolžini 1500 m z dvojno žico. Postavljenih je bilo 38 novih lesenih drogov. Žice so napeljane v 8 hiš. Sedaj pričakujemo da bo v kratkem vpeljan tok za razsvetljavo. Če bi vrednost udarniškega dela spremenili v denar, bi imeli svoto okoli 80.000 lir.

Prebivalci so se z veseljem udeležili udarniškega dela ter so ponosni in zadovoljni nad doseženimi uspehi.

Borjana

Tekmovanje

Vaške organizacije so v dvomesečnem tekmovanju »S Titom do zmage« pokazale lepe uspehe ter že prekoračile okvirni načrt. Posebno so se izkazale naše žene, ki so posebno v socialnem oziru veliko pripomogle, da so nabiralne akcije lepo uspele. Nabrale so 406 lir na prostovoljnih prispevkih, 16 kg krušne moke, 12 kg testenin, 65 kg sladkorja, 95 kg krompirja ter 15 kg koruzne moke. Če upoštevamo, da je naša vas revna in da se prebivalstvo le težko preživlja, je to res lep uspeh. Žene so napravile tudi 740 delovnih ur v prid tekmovanja.

UDARNIKI V ŠTANDREŽU SE ZBIRAJO

ZA NAŠEGA KMETOVALCA

ZATIRANJE FIŽOLARJA

Ing. Masten Vilko je napisal pred kratkem v „Umnem kmetovalcu“ članek o uspešni borbi proti temu škodljivcu. Ker je to vprašanje važno tudi za našega primorskega kmeta, ga prinašamo v celoti.

Izkušnje pri zatiranju fižolarja z vročino v pečici so pokazale, da je ta postopek precej neroden in dvomljiv, posebno ker je vzdrževanje potrebne toplote v praksi težko izvedljivo in ker je pregret okužen fižol neužiten. Neznosen smrad, ki ga razširja tak fižol, izvira od izparjenih odpadkov, ki jih izloča fižolar.

Zatiranje z raznimi plini (oglikov žveplec, cijanovodik) sicer fižolarja v semenju uniči, vendar tudi tak fižol ni užiten, ker ostanejo mrtvi hrošči v njem.

Poleg drugih postopkov za očuvanje fižola pred okužbami priporočajo strokovnjaki še sledeče:

Okuženi fižol shranimo v dobro zaprtih vrečah, na mrzlem prostoru in na prepihu; mraz v veliki meri ovira razmnoževanje fižolarja. Konec januarja ali v začetku februarja pa fižol prenesemo v toplo sobo s temperaturo 20-25° *C*. Razprostremo ga v sloju 2-3 *dm* in ga pokrijemo s plahto. V enem tednu izlezejo hroščki iz fižola, nakar jih presejemo skozi primerna sita ali rešeta, najboljše nad široko posodo z vodo, na katero vlijemo tanko plast petroleja. Tako prečiščen fižol zopet hranimo na mrzlem prostoru in postopek konec februarja ponovimo, da uničimo še preostale hroščke.

Ta način zatiranja fižolarja je prav enostaven in ga vsak lahko izvede.

Hrvatje sipajo med fižol prah „ljute“ paprike. Tudi ta ukrep ni brez podlage. Fižolarjeve ličinke, ko se izležejo iz jajčec, močno ovira prah oziroma drobci kakršnega koli materiala: v prah zmlete gline, žgane opeke, apna, lesnega pepela, finega peska itd. Priporoča se torej okužen fižol z navedenimi sredstvi pomešati v razmerju 1:2 (1 del prahu z 2 deli fižola) in shraniti na hladnem prostoru.

Pred uporabo tako shranjenega fižola se te primesi z lahkoto izperejo z vodo.

Na ta način sicer ne uničimo onih hroščkov, ki se v fižolovih zrnih nahajajo, preden jih spravimo, vendar preprečimo nadaljnje razmnoževanje tega škodljivca v teku zime.

Končno priporočamo združitev obeh navedenih postopkov, in sicer tako, da okuženi fižol, ki ga shranjujemo v mrzlem prostoru (prepihu), večkrat prerešetamo, izločimo hroščke na podstavljeni papir in jih vržemo v ogenj. Januarja nato prenesemo fižol v topel prostor (20-25° *C*), kjer ga pustimo 4-7 dni. V tem času zlezejo hroščki iz zrn in jih lahko s pomočjo rešeta ali sita (s $^1/_2$ *cm* velikimi luknjicami) oddvojimo od fižola. Po potrebi ta postopek čez 2-3 dni ponovimo. Na ta način se iznebimo velike večine fižolarjev.

Tako prečiščen fižol nato pomešamo s prahom gline, apna, pepela, finega peska itd. (kot prej obrazloženo) in shranimo v gosto tkanih vrečah ali v zabojih (skrinjah) na hladnem prostoru. Hroščki, ki so morda le še ostali v fižolu, se v prahu navedenih snovi ne morejo razlezti in znova okužiti semena.

Poskusite te načine zatiranja fižolarja in poročajte o uspehu!

FIZKULTURNA NEDELJA

v MIRNU

NOGOMET

S.T.D. „Gorica“ - Gaslini 3-1 (1-1)

Na igrišču v Mirnu je bila v nedeljo prvenstvena nogometna tekma. Igrala je enajstorica STD »Gorica« proti enajstorici »Gaslini« iz Trsta. Zmagala je Gorica s požrtvovalno igro svojih igralcev.

Ves čas igre je močno deževalo, kar je v precejšni meri vplivalo na potek tekme. Čeprav sta bili obe moštvi terensko močni, so Goričani s trdno voljo do zmage beležili popolen uspeh. Enajstorica »Gaslini« ni mogla nuditi pravega odpora dobro razpoloženemu nasprotniku. Tekma se je začela z napadi »Gaslin'ja«, ki je vedel koristno igro, iz katere je sledil tudi prvi gol. Domačini pa so to prednost kmalu izenačili. V drugem polčasu so Goričani z lepo povezano igro premagali terenske težave, kar jim je prineslo zasluženo zmago. »Gaslini« je moral zapustiti igrišče z rezultatom 3:1. S to svojo prvo zmago je »Gorica« pokazala, da so njeni igralci tekom dosedanjega temovanja pridobili nekaj izkušenj in znanja, s katerim so izboljšali svoj položaj na lestvici.

Deževno vreme je privabilo le najzvestejše prijatelje nogometa.

—:—

Istega popoldne sta igrali moštvi »Adrije« in »Partizana« z rezultatom 1:0.

Čez drn in strn

Za tek čez drn in strn se je prijavilo veliko število tekačev iz Gorice in okolice. Tik pred tekmo pa jih je mnogo odstopilo radi silno slabega vremena. Vsa čast in priznanje mladincem iz Štandreža in Rupe, ki se niso preplašili dežja in ki so nastopili kljub tem zunanjim neprilikam.

Tek na 2400 m je v prvem kolu videl zmagovalca Milana Marvina, tik za njim pa Vojka Mučiča. V drugem kolu je Mučič prehitel Marvina in vzdržal zmagovito do konca v času 9'22"$^3/_{10}$. Na cilj je prispel prvi Vojko Mučič iz Štandreža, sledili so: Milan Marvin, Pavletič Srečko, Milče Kalič, Anton Tabaj in Maks Kogoj.

MOSKOVSKI ZIMSKI BAZEN

Glavno mesto Sovjetske zveze ne razpolaga ravno z gigantskimi bazeni, toda ima jih večje število, ki popolnoma odgovarjajo vsem potrebam fizkulturnikov ter ostalemu prebivalstvu.

Bazen št. 1, ki je najbolj priljubljen kraj vseh fizkulturnikov Moskve, meri 350 m² površine. Toplota zraka ne pade nikdar pod 27 stopinj C, ker se tlakovano dno bazena ogreva s posebnimi napravami. Vodo menjajo vsak dan. Čistijo jo s specialnimi siti in klorom. Toplina vode znaša okoli 25 stopinj C.

Stolp za skakanje ima štiri nadstropja: 8,5 m, 3 m in 1 m. Bazen je pod skakalnico globok 4 m. Del bazena je globok samo 0.85 m. Določen je za neplavače ter za deco, ki se uči plavanja pod strokovnim vodstvom. Bazen se uporablja 16 ur dnevno. V tem času se izmenja v njem od 600 do 800 ljudi. V globokem bazenu se trenirajo plavači. Tu srečaš tudi rekorderje Sovjetske zveze v plavanju in drugih fizkulturnih disciplinah. Prirejajo tudi tekmovanja za tekmovanja za prvenstvo Sovjetske zveze in republiško prvenstvo.

ŠAH

V Zagrebu se je vršil šahovski turnir za prvenstvo Jugoslavije. Dr. Trifunović je ponovno zmagal ter postal prvak Jugoslavije. Izmed Slovencev si Pirc deli 3. in 4. mesto, ter dr. Vidmar je na 6. mestu, Puc pi si deli 8. do 11. mesto.

DOBRA SRCA

Ob četrti obletnici smrti edinega sina Evgena, ki je padel v daljni Tuniziji, je darovala njegova mati Karolina Škocjanova iz Štandreža pri Gorici 1000 lir za sirote padlih borcev za svobodo, ker ji ni mogoče položiti cvetja na grob ljubljenega sina.

NEMCI O VON PAPENU

V praškem tedniku »Svet práce« (Svet dela) je znani češki publicist Josef Linhart napisal članek »Nemci o von Papenu«. Ta članek bo gotovo zanimal tudi slovensko javnost in zato ga prinašamo v celoti:

Osvoboditev Schachta, Fritscha in von Papena ni bilo morda nikjer na svetu sprejeto s takim odporom in gnusom kot v demokratičnih krogih Nemčije. V celi vrsti kritik nemškega tiska je najbolj zanimiv članek, ki prikazuje delovanje in značaj enega od osvobojenih - von Papena.

Pred svetovno vojno je od leta 1939 izhajala v Nemčiji znana napredna revija »Die Weltbühne«, ki jo je izdajal in urejeval književnik Karl von Ossietzky. Za svojo zaslužno delo je bil že l. 1936. predložen za Nobelovo nagrado mira. Njegova hči Maud von Ossietzky izdaja danes njegovo revijo, v kateri se po vzoru svojega očeta bori za demokracijo, mir in socializem.

V oktobrski številki te revije je točno popisan portret barona von Papena, gorečega katoličana, ki je imel največje zasluge na tem, da je prišel Hitler na vlado in prevzel moč v svoje roke. Kot nemški veleposlanik na Dunaju je pripravil Hitlerju pot za okupacijo Avstrije. V času vojne je bil njegov veleposlanik v Ankari, kjer je vneto in delno uspešno deloval proti Zaveznikom.

Še pred Hitlerjevim prihodom na vlado je Papen deloval na uresničenju bloka proti Sovjetski zvezi. Bil je vodilna osebnost »Nemškega Herrnkluba«, v katerem je bilo zbranih 77 princev, 38 grofov, okrog 1000 veleindustrijcev in bankirjev, 62 junkerjev in 90 bivših ministrov. V času weimarske republike je »Herrnklub« predstavljal osje gnezdo intrig in je v največjem merilu pripomogel zmagi fašizma in izbruhu vojne. Leta 1931. je von Papen deloval na tem, da se prijateljsko povežejo tri katoliške države — Nemčija, Francija in Poljska. Spomladi leta 1932. je von Papen na konferenci v Luxembourgu s sodelovanjem zastopnikov Hitlerjeve stranke vodil razgovore s predstavniki francoske težke industrije o uresničitvi bloka proti boljševistični nevarnosti z vzhoda. Francoski velekapitalisti so imeli več let mnogo več zaupanja v Hitlerja kot pa v Léona Bluma.

Intimen zaveznik von Papena pri teh razgovorih je bil stotnik Arnold Rechberg - njegov brat Fritz je bil solastnik kaolinske industrije in lastnik nekolikerih tekstilnih tovaren. Nemška in francoska kaolinska industrija sta tvorili že od l. 1924 kartel, ki je imel v svojih rokah štiri petine svetovne proizvodnje kaolina: Nemčija 62,2 odstotkov in Francija 19,4 odstotkov. Stvarno pa je bil ta kartel zelo važna evropska izdajalska centrala proti demokraciji. Ker pa sta bili tudi francoska in nemška kemična industrija ozko povezani, je bila politična in vojaška pogodba obeh kapitalističnih skupin zelo enostavna in lahka saj je v ozadju stala bodoča vojna proti Sovjetski Zvezi. Von Papen je bil tudi zelo velik občudovalec generala Franca. Papenova hči Izabela je prevedla v nemščino knjigo o generalu Francu. Von Papen pa je tej knjigi napisal predgovor, v katerem je postavil generala Franca poleg Hitlerja in Mussolinija kot triumvirat vodilnih ljudi novega sveta.

Dalje članek poudarja nemško-angleške zveze. V času vojne je zveze med Hitlerjem in von Papenom vzdrževal general Walter Warlimont, poveljnik znane Condor-Legion, ki je uničila v letih 1936 do 1939 celo vrsto španskih mest. Njegov brat Felix je bil vodilni činitelj mednarodnega društva I. G. Farbenindustrie, ki je držala do nedavno v svojih rokah vso nemško metalurgijo. Po zmagi generale Franca je skupno z angl. družbo Rio Tinto Company dobila v Španiji celo vrsto rudnikov, med njimi tudi več cinkovih. Predsednik omenjene angleške družbe Sir Auckland C. Geddes je pomagal uničiti špansko narodno vlado in kot tak je spadal med najbolj vplivne činitelje Chamberlainove politike. Njegova hči se je poročila s hessenskim princem. Tu je igral veliko vlogo von Papen, ki je bil prepričan, da bodo skupni gmotni interesi angleških lordov in nemških fašistov privedli končno tudi k skupnemu postopku v mednarodni politiki. Padec Chamberlainove vlade v mesecu maju 1940 je to mnogo obetajoče sodelovanje onemogočil.

Papen je rodbinsko povezan z mnogimi aristokrati in finančniki zapadnih kapitalističnih držav. Papen je predvsem eksponent mednarodnih kartelov. V mesecu marcu 1933 je v svojstvu vicekanclerja nove Hitlerjeve vlade podpisal dekrete o prekih sodiščih proti demokratičnim elementom v Nemčiji. Skupno s Hitlerjem je ustanovil koncentracijska taborišča, v katerih je umrlo in bilo pobitih več deset tisoč Nemcev in v času vojne na milijone ljudi, žena in otrok drugih narodnosti.

Na koncu članka nemške revije se pravi, da je osvoboditev v Nürenbergu napravila vtis, da je moč mednarodnih finančnih in industrijskih baronov večja kot pa moč narodov. Vsi oni, ki še slišijo obupne klice žrtev koncentracijskih taborišč, ki so na svoji lastni koži občutili krvavi režim Hitlerja, ki spoštujejo spomin padlih žrtev, ki so zaradi Papena in Hitlerja izgubili svoje življenje, se ne bodo nikoli zadovoljili s tem, da je »Zver v cilindru« bila pred mednarodnim sodiščem oproščena, da je bil nagrajen človek, ki ima na svoji vesti polno zločinov.

Von Papen na svobodi — to je atentat na vest sveta!

ANKETA O SLOVANIH V NEMŠKIH KONCENTRACIJSKIH TABORIŠČIH

Varšava. - Na pobudo Zveze bivših političnih internirancev je na Poljskem v teku zelo zanimiva anketa, katere se udeležujejo zlasti nekdanji poljski politični interniranci. Ta anketa je prirejena zato, da se bo pozneje o tem izdala slovanska monografija pod naslovom »Nemško koncentracijsko taborišče kot šola slovanskih značajev«. Udeleženci ankete morajo odgovoriti na sledeča vprašanja: a) kakšen je bil vaš prvi stik in vtis z drugimi Slovani: v taborišču in poprej, okoliščine, ugotovitve, pripombe?

b) Katere lepe in grde poteze značaja pri Slovanih (opisati na osnovi življenja v taborišču) ste opazili?

c) Kdaj in kako ste postali prepričani o enotnosti Slovanov?

d) Katere ostale stvari in doživljaje iz nemških koncentracijskih taborišč smatrate za pomembne za bodočnost Slovanstva?

Od vseh udeležencev ankete se zahteva, da bodo njihovi odgovori odkritosrčni, da bi se tako dobila prava slika slovanske zavesti. Poljski tisk pripominja, da se bo podobna anketa vršila tudi v vseh sedmih slovanskih državah, računajoč tudi Lužiške Srbe, na kar se bo izvršila na osnovi tega gradiva velika slovanska monografija.

Drobne novice

* Za albanske poplavljence so v Jugoslaviji do 1. decembra nabrali 12,304.146 dinarjev. Vzhodno primorsko okrožje slovenskega dela cone B je prispevalo 667.779 lir.

* Na turistični cesti, ki se bo vila vzdolž jadranske obale, se dela vršijo brez prenehanja. Cesta bo 6 m široka, steza za pešce pa 1½ m. Za zgraditev te ceste so odobrili 75 milijonov dinarjev iz sklada za obnovo dežele.

* Na slovanski kongres, ki se bo pričel 8. t. m. v Beogradu, je bila poslana delegacija vseslovanskega komiteja pod vodstvom generallajtnanta Aleksandra Gundorova. V delegaciji so razni znani umetniki, narodni heroji, maršali Sovjetske zveze in drugi zaslužni ljudje.

* Delegat lužiških Srbov dr. Jurij Rjenč je prispel v Beograd. Udeležil se bo Slovanskega kongresa.

* Na tretjo obletnico zasedanja AVNOJA v Jajcu so svečano izročili prometu novozgrajeni železniški in cestni most na progi Beograd - Pančevo, ki je v zahvalo za bratsko pomoč pri gradnji dobil ime »Most Rdeče armade«.

* Maršal Montgomery je prispel v Atene. Razgovarjal se je z bivšim regentom Damaskinosom in s kraljem Jurijem.

* S 1. novembrom je začel delovati v Pragi Mednarodni odbor za pripravo Svetovnega festivala mladine, ki se bo vršil v Pragi v poletju 1947. Razen udeležencev iz Češkoslovaške bo prišlo v Prago približno 10.000 mladincev iz vsega sveta.

* Z novim šolskim letom je stopila v Pragi v življenje tudi Akademija glasbene umetnosti, ki ima med drugim tudi filmsko fakulteto. K sprejemnim izpitom se je na filmsko visoko šolo priglasilo 170 slušateljev.

* V prihodnjem letu bo odpotovala v Arktido doslej največja češkoslovaška arktična ekspedicija. Ekspedicije se bo udeležil kolektiv vseučiliških asistentov in docentov ter več visokošolcev glavnih prirodopisnih skupin.

* Prvenstvo sveta v hockey na ledu (posebna igra z žogo) se bo vršilo od 15. februarja do 23. februarja 1947 v Pragi. Prirediteljica, centrala čsl. hockeya, je že zaprosila mednarodno ligo hockeya za potrditev tega termina

* Pet oboroženih Židov je vdrlo v bolnišnico Hadassah v Tel Avivu ter na nosilih odneslo iz operacijske dvorane židovskega mladeniča, ki je ležal na operacijski mizi in ki je bil isti dan ranjen v središču mesta.

* V ponedeljek je bilo v New York-u v »Madison Square Garden« zborovanje 15000 oseb, ki so zahtevale prijateljstvo s Sovjetsko zvezo.

* V Buessingenu v provinci Wuertenberg so odkrili nov množični grob, v katerem je 1500 trupel političnih deportirancev po poreklu iz vzhodne Evrope in Balkana. Žrtve so delale v tovarni asfalta.

BOHUN:

DECEMBER NA KRASU

Najlepši dom je moj v zimskem času:
v cvetju kamni, Komna vonj, zeleno brinje,
nebo od žarkov pozlačeno sinje, sinje...
tako lepo je le na Krasu.

Skoz burjo svet Miklavž v zavetje borove vasice roma,
svobôdo blagoslavlja, mučeniki niso več brez doma...

Zvezd blesk ožarja v noči grudo ranjeno, sohote...
a duše so najlepše zvezde, biser v soncu sred samote...

* V Češkoslovaški bo kmalu pričela razprava proti znanemu izdajalcu češkoslovaškega naroda vojnemu zločincu dr. Josefu Tisu, bivšemu predsedniku tkzv. »neodvisne slovaške države«.

Reakcionarni krogi bodo skušali obeležiti to razpravo kot preganjanje katoliške cerkve na Slovaškem, kakor se je to zgodilo v Jugoslaviji o priliki razprave proti ljudskemu izdajalcu in sodelavcu z okupatorjem bivšemu nadškofu Stepincu, ker je mednarodna reakcija poizkušala izkoristiti za boj proti novi Jugoslaviji.

Vojni zločinec Tiso bo moral pred sodiščem odgovarjati za protiljudsko delovanje in za sodelovanje s Hitlerjevo Nemčijo, kar je privedlo do zasužnjenja in razkosanja Češkoslovaške. Zagovarjati pa se bo moral tudi zato, ker je napovedal vojno Sovjetski zvezi in ker je sodeloval z nacističnimi okupatorji, ki so množično ubijali slovaško ljudstvo.

* Ob priliki 29. novembra, jugoslovanskega narodnega praznika, je avstrijsko - jugoslovansko društvo na Dunaju, priredilo v veliki dvorani dunajskega »Musikvereina« svečan koncert, na katerem so izvajali dela jugoslovanskih skladateljev Gotovca, Hrističa, Škerjanca in drugih.

* V Milanu je v nedeljo pred 52.000 gledalci igrala reprezentanca Italije proti Avstriji. Zmagala je Italija z rezultatom 3:2. Tekmo je vodil švicarski sodnik. Na vstopninah so nabrali 12 milijonov lir.

* Na povabilo laburistične stranke je dospel te dni v London voditelj nemške socialdemokratske stranke dr. Karl Schuhmacher. Francoski levičarski tisk protestira proti temu obisku, ker je izzivalnega značaja.

* Rooseveltov sin Elliot se je vrnil iz Sovjetske zveze. V ponedeljek je prejel poziv, da se mora predstaviti na preiskovalno komisijo predstavniškega doma zaradi »protiameriškega delovanja«. Elliota Roosevelta hočejo namreč zaslišati zaradi izjav, ki jih je v Moskvi podal o ameriški zunanji politiki.

* V bližini Strassburga je zletelo v zrak skladišče streliva. Eksplozijo so slišali 30 km daleč. Žrtev ni bilo.

* Iz Budimpešte poročajo da so prišli na sled nemški organizaciji, ki se je bavila z izdelovanjem klobas iz trupel svojih žrtev. Klobase so prodajali na trgu zelo po ceni. Računajo, da je bilo umorjenih 12 oseb, možno pa je, da je število še višje.

* Albanska Ljudska skupščina je na svojem III. zasedanju odobrila spremembo zakona o pomoči družinam padlih borcev in invalidom iz osvobodilne borbe, uredbo, o podeljevanju „odlikovanj za hrabrost“ in zakonsko uredbo o podeljevanju častnega naziva „udarnik“.

* V Kopru je v nedeljo več kot 12.000 ljudi manifestiralo za Jugoslavijo. Trg je bil poln do zadnjega kotička in še vedno so prihajali po mestnih ulicah dolgi sprevodi z godbami na čelu. Ljudstvo je pozdravljalo svoje voditelje in domovino Jugoslavijo ter venomer vzklikalo.

* Predsednik albanske vlade Enver Hodža je sprejel znanega jugoslovanskega violinista Zlatka Balokoviča in njegovo ženo.

Za tiskovni sklad „Soškega tednika“

so darovali:

Tov. Mervič	L.	100.—
Tov. Gorjup	»	200.—
Tov. iz Gorice	»	3.000.—
Tov. Černigoj	»	750.—
Družini Uršič-Stres	»	25.—
AFŽ - Šempeter	»	500.—
	L.	4.575.—
Skupaj do sedaj	L.	70.101.80

SPREMEMBA URNIKA AVTOBUSNEGA PODJETJA RIBI

Na progi Gorica-Trst, ki stopi v veljavo z dnem 9. decembra 1946 in sicer:

Odhod iz Gorice:	ob 7.30	in 13.30
prihod v Trst:	ob 8.55	in 14.30
Odhod iz Trsta:	ob 13.—	in 18.30
prihod v Gorico:	ob 14.20	in 19.50

Pianino križane strune, 2 Harmonija po ceni na prodaj.
Zglasite se pri Iv. Kacinu, ulica New-Yorku 46, Gorica (pri pevmskem mostu)

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ
Za list odgovarja ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: Gorica, Korzo Roosevelt, 33/II. — Izdaja lista je odobrena od A. I. S.
Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: „Primorski dnevnik“

TRGOVINA ČEVLJEV
pri „SV. KRIŠPINU“
GORICA - Raštel štev. 35
Velika izbira čevljev solidnega domačega izdelka

BARVARNA COMENSE KRZNARSTVO
Krzneni plašči po ugodnih cenah, od 6000 lir naprej
Vodja: Liano Aldo
GORICA - Pred školijo, 7
KRZNA ZA OPREME IN OBŠIVE
Prvovrstno barvanje usnjenih plaščev
Uvaža - izvaža živalske kože